

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ СТРАХОВОГО РИНКУ (на прикладі ринку страхування України)

Л.В. Шірінян, д-р екон. наук

М.І. Арич, к. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Дослідження структури ринку страхування пропонується здійснювати відповідно до методики Шірінян Л.В. оцінки конкурентоспроможності страхового ринку [1, 2]. Джерелами матеріалів дослідження є фактичні дані страховиків, річні звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, дані Державної служби статистики України. Оцінка структури страхового ринку включає в себе розрахунок наступних показників [2]:

1) коефіцієнт варіації використовується для визначення відхилення фактичного значення величин від їх середнього значення:

$$KB = 100\% \sqrt{N \sum_{i=1}^N (K_i)^2 - 1} ; \quad (1)$$

де, N – кількість страховиків у країні; i приймає значення від 1 до m , K_i – ринкова частка обсягу валових премій i -го за номером страховика;

2) індекс Холла-Тайдмана або індекс Розенблюта розраховується з урахуванням порядкового номера підприємств:

$$IR = \frac{1}{2 \sum_{i=1}^N (i K_i) - 1} ; \quad (2)$$

3) індекс Лінда для перших m страховиків розраховується за формулою:

$$IL_m = \frac{100\%}{m(m-1)} \sum_{i=1}^{m-1} \left(\frac{m-i}{i} \times \frac{CR_i}{CR_m - CR_i} \right); \quad (3)$$

де, CR_i – коефіцієнт концентрації;

4) коефіцієнт Джині дозволяє диференціювати доходи страхових компаній і визначається за формулою:

$$KD = \frac{2 \sum_{i=1}^N (i \times K_i) - (N-1)}{N}; \quad (4)$$

5) відносний показник ентропії, що використовується для порівняння різних ринків з різною кількістю учасників:

$$IE = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N K_i \ln\left(\frac{1}{K_i}\right); \quad (5)$$

6) визначають коефіцієнт відносної концентрації:

$$KBK = \frac{20 + 3 \frac{m}{N} \times 100}{\sum_{i=1}^m K_i}. \quad (6)$$

Аналіз даних показників говорить, що ринок страхування життя є суттєво нерівномірним, при цьому ринок ризикового страхування є ще більш нерівномірним ніж ринок life-страхування.

Таблиця

Показники структури страхового ринку України за 2016 рік*

Показник	Пояснення
«life» страхування, N=39	
$KB = KB_D$	177,4 % за ЧД; (177,0 % за ВП)
$IR = IR_D$	0,110;
IL_m	$IL_2 = 106,1 \%$, $IL_3 = 62,6 \%$, $IL_5 = 35,9 \%$, $IL_7 = 27,1 \%$, Узгодження дій, спрямованих на обмеження конкуренції, можливе лише у разі охоплення $m > 9$ перших страховиків.
$KD = KD_D$	0,761;
$IE = IE_D$	$IE = 0,0651$. Ринок є суттєво нерівномірним.
KBK	$KBK_{D,1} = 1,228$, $K1 = 22,71 \%$; $KBK_{D,3} = 0,998$, $K3 = 43,78 \%$; $KBK_{D,5} = 0,961$, $K5 = 61,89 \%$;
«non-life» страхування, N=271	
KB	254,6 %
IR_D	0,021;
IL_m	$IL_2 = 50,6 \%$, $IL_3 = 38,0 \%$, $IL_5 = 29,0 \%$, $IL_7 = 22,9 \%$, Узгодження дій, спрямованих на обмеження конкуренції, можливе лише у разі охоплення $m > 67$ перших страховиків.
$KD = KD_D$	0,821;
$IE = IE_D$	$IE = 0,0152$. Ринок є суттєво нерівномірним, більш нерівномірним, ніж ринок страхування життя.
KBK	$KBK_{D,3} = 1,183$, $K3 = 19,71 \%$; $KBK_{D,5} = 0,905$, $K5 = 28,23 \%$;

Страховий ринок загалом, N=310	
KB	245,6 %
$IR = IR_D$	0,018;
IL_m	$IL_2 = 50,7 \%$, $IL_3 = 38,0 \%$, $IL_5 = 29,0 \%$, $IL_7 = 22,9 \%$, Узгодження дій, спрямованих на обмеження конкуренції, можливе лише у разі охоплення $m > 77$ перших страховиків.
$KD = KD_D$	0,816;
$IE = IE_D$	$IE = 0,0214$. Ринок є суттєво не рівномірним. Ступінь нерівномірності доходів страховиків є більшим ніж у секторі «life» страхування і меншим, ніж у секторі «non-life» страхування.
$KVK = KVK_D$	$KVK_{D,3} = 1,334$, $K3 = 17,18 \%$; $KVK_{D,5} = 1,010$, $K5 = 24,60 \%$.

*Авторські розрахунки на основі офіційних даних Нацкомфінпослуг.

Дослідження структури ринку є важливим елементом оцінки конкурентоспроможності страхового ринку, а тому вимагає науково-обґрунтованого підходу до вибору методики оцінки, яка забезпечить об'єктивні та неупереджені висновки.

Результати дослідження отримано в рамках держбюджетної теми НДР кафедри фінансів Національного університету харчових технологій «Комплексна оцінка та шляхи підвищення конкурентоспроможності страхового ринку України в контексті європейської інтеграції» (номер державної реєстрації 0117U001246, наказ МОНУ №198 від 10.02.2017, термін виконання 2017–2020 рр. Керівник проекту – д.е.н, проф. Шірінян Л. В.).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арич М.І., Шірінян Л.В. Дослідження конкурентоспроможності страхового ринку України: географічний аналіз / М.І. Арич, Л.В. Шірінян // Наукові праці НУХТ. – 2017. – Том 23, №5, Частина 2. – С. 17 – 25.

2. Шірінян Л. В. Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики: монографія / Л. В. Шірінян. – Наукове видання. – Київ: видавництво «Центр Учбової Літератури», 2014. – 458 с.